

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 20 coroane.
Pe jumătate de an — — — — — 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Preoții noștri de azi și mâine.

În zilele acestea istorice, când se împletesc cele mai glorioase pagini din istoria neamului românesc și când se pun baze durabile și vecinice scumpului nostru stat: „România mare“, constatăm cu plăcere că preoțimei noastre în conformitate cu diviziunea muncii îi revine partea de leu din munca asiduă și titanică, ce se va pune la fortificarea și consolidarea țării noastre iubite. Fiecare preot al nostru prin misiunea sa întreită educativă va contribui cu o mică petricică, și toți cu material bogat, la înălțarea mândrului nostru Sion; la creșterea și întărirea neamului românesc.

Și e foarte natural să fie așa pentru că neamul românesc totdeauna conștiu de interesele morale și materiale ce duc spre întărirea și civilizațiunea sa, încă așa zicând din scutece și-a dat seamă, că dacă omul dorește să viețuească în societate ca ființă rațională, iar societatea să poată prospera și fiecărui individ să-i poată procura fericirea temporală și eternă, primo loco trebuie să se pue în legătură morală cu creatorul său Dumnezeu. Dela el să-și inspire tot traiul său și cu voința lui să-și conformeze toate lucrările sale omenești. De aceea deodată cu formarea societății s'a instituit biserica ca depozitară și scut a învățământului religios-moral, precum și clerul ca propagator al simțului religios și principiilor morale, de cari societatea trebuie să țină cel mai mare cont, dacă voeste să nu decadă.

Lucrul acesta l'au propagat încă din antichitate cei mai geniali oameni. Toți reformatorii societăților omenești au fost de principiu, că omenimea poate prospera numai având ca bază a activității sale credința în Dumnezeu, în nemurirea sufletului, în viața eternă după moartea corpului și că după moarte fiecare individ trebuie să dea socoteală creatorului său despre faptele săvârșite în viață. Pe aceste credințe se bazează toate legile și instituțiunile binefăcătoare ale omenimii. Fără dânsule nimenea nu e în stare a guvernă omenimea, ea devine sălbatică și-și perde chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Căutați la anarhia ce produce bolșevismul în Rusia și alte țări, unde s'a încuibat, toate ramurile lui poartă timbrul necredinței și a lăpădării de Dumnezeu.

În felul acesta vedem că biserica devine o forță, un puternic motor al civili-

zațiunii, ceace foarte bine observăm în toate statele creștine. Prin credința propagată de biserică s'au inspirat toate faptele oamenilor mari. Și popoarele creștine au suportat cele mai grele ispiti, primejdii și nenorociri. Această puternică bază a societății omenești cu care s'au ilustrat și strămoșii noștri, există și azi în convingerea mării majorității a poporului nostru. Toate sacrificiile, tot obolul, toate binefacerile caritative ce depune poporul nostru pe altarul culturai naționale, izvoresc din credința cea ferbinte în Dumnezeu.

Lucrul acesta îl pretinde și natura omului, care e dublă. Dacă omul ar fi compus numai din materie, pentru susținerea vieții sale ar avea lipsă numai de materie. Dar fiindcă el este compus și din spirit pe lângă nutremântul reclamat de materie mai are trebuință și de cel reclamat de spirit, care nu-și poate susține viața numai cu elemente spirituale. „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tof cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu“ zice divinul mântuitor.

Iar celce nutrește societatea noastră cu aceasta hrană spirituoasă, este clerul nostru românesc. El are chemarea și este pus în poziție de a da tuturor oamenilor necultivați și savanți nutremântul spiritual necesar. Iată pentru ce Dl Hristos zice apostolilor: „Voi sunteți lumina lumii, voi sunteți sarea pământului, unde nu-i lumină totul se întunecă, unde nu-i sare acolo vine putreziciunea“.

Însă ca preotul nostru să poată stă pe această treaptă, trebuie să fie instruit și educat cu cea mai mare îngrijire; trebuie după cum zice apostolul să fie înarmat cu armele lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte preotului nostru de azi și mâine îi trebuie o mare cultură intelectuală, morală și cu deosebire teologică și disciplinară. Aflăm cu plăcere, că și la noi în biserică factorii competenți conform timpului de azi vor judecă oamenii și vor împărți rolurile nu după titli și testimonii, ci după valoarea muncii ce fiecare organ depune pentru prosperarea bisericii și neamului nostru românesc.

Dar la noi pretind și interesele noastre naționale omenești, precum și timpul de zguduirii morale și prefaceri mari ce străbatem, ca preoții noștri să fie cel puțin la nivelul celor mai culți oameni din societate, pentru că ideile sucite ale bolșevismului, contra cărora trebuie să ducem luptă strajnică, apoi credințele subversive și întunecate ale unor doctrine nenorocite,

se strecoară încet între păstorii noștri și acaparează multe capete românești.

Iată pentru ce în momentele aceste extrem de critice, preotul nostru numai poate rămâne în poziția sa din trecut de-a urmă numai prescripțiunile pentru săvârșirea cultului divin în sf. biserică, și apoi a-și căută de interesele proprii. Nu! și de o sută de ori nu! Preotul nostru de azi și mâine trebuie să fie pătruns de convingerea că el este urmașul apostolilor. El ca și dânsii trebuie să predice religia și iubirea de neam în biserică în școală, în adunările publice și particulare și în tot locul unde să dea posibilitatea. Și în tot locul să dea cu viața sa și cu faptele sale exemplu de devotamentul său religios, de moralitatea sa înaltă evanghelică, ca văzând oamenii faptele lui cele bune să preamărească pe Tatăl ceresc și după cuvântul sf. evanghelii să se îndemne a urmă și ei faptele cele bune.

Știm, că poporul nostru, ocupat în munca lui zilnică pentru hrana sa și a celorlalte clase din societate, nu-i rămâne timp când să se ocupe cu cultura sa spirituală, afară de dumineci și sărbători. Deci biserica este școala lui, acolo trebuie să i-să dea lecții trebuincioase pentru cultura lui spirituală, acolo trebuie să i-se nobiliteze sufletul și inima, acolo să i-se comunice proviziunea necesară de cunoștințe și sentimente, pentru îmbărbătarea lui, pentru apărarea lui de ispiti, pentru domolirea pasiunilor sălbatică, pentru regularea vieții lui și păzirea de viții.

Preotul este așadar conducătorul moral, pedagogul educatorul poporului. Fără aceasta făclie aprinsă în întunerecul ignoranței și a imoralității ce înfășură și înăbușește sufletul poporului de jos, poporul ușor poate deveni prada vițiilor și destrăbălărilor. Deprinderile rele, lipsa de principii sănătoase îl împing la destrăbălări și crime, cari zgudue întreaga societate. De aceea preotul nostru trebuie să învețe pe oameni gură cătră gură și să le arate în însași persoana sa calea mântuirii. Datorințele lui reclamă ca el să știe carte multă, misiunea lui este per emina-mente științifică și pentru ca să fie totdeauna la înălțimea chemării sale, nici pe departe nu este de ajuns, ca el să învețe carte numai în școală, ci el trebuie să fie în curent cu tot progresul și știința omenească. Studiind și cetind preotul nostru încontinuu, sigur va deveni un profund cunoscător de suflete și inimi, va posedă așa zicând topografia vieții fizice și morale a oamenilor cu cari va avea afaceri;

va cunoaște bine strategia duhovnicească a păstorilor săi, prin care se va face tuturor toate ca pe toți să-i dobândească.

Iată ce misiune sfântă și sublimă are preotul nostru.

Fiți mândri preoți români de chemarea sublimă, la care va rânduit pronia cerească. Voi sunteți învățătorii și reformatorii sufletelor și corpurilor prin sfintele taine. Cuvântul lui Dumnezeu este toiagul vostru, cu ajutorul căruia conduceți neamul românesc la „pământul făgăduinței” aceste drepturi vă sunt date de Mântuitorul crucificat prin ordinul: „mergând faceți învățați toate popoarele botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al sf. Duh, învățându-le să păzească toate câte v'am poruncit vouă”.

Simion Stana, preot.

Brazde în ogorul lui Hristos.

— Dare de seamă. —

Cultul idealului curat e cea mai nobilă activitate pentru un slujitor al altarului. Fiecare preot trebuie să propovăduiască acest cult chiar de ar rămâne singur într-o biserică părăsită, unde nu ar veni nimeni să asculte, unde însă va trebui să stea până la urmă, preot cinstit, înaintea altarului său, săvârșind sfintele taine.

Cultul idealului curat îl văd reprezentat în broșura „Brazde în ogorul lui Hristos”, apărută din peana vrednicului preot Dr. Ștefan Cioroianu, în tipografia diecezană din Arad. În zilele de războiu, când frământările și svârcolirile mari ale omenirii întregi îndreaptă atențiunea tuturor spre potopul de sânge, pentru care încă nu se arată un curcubeu al nădejdii în viitor, — un preot al nostru ne aștește privirea și atențiunea spre fața de azi a bisericii noastre. Taie brazde în ogorul acesteia și arată buruienile, cari numai prin munca colectivă a obștei bisericesti pot fi stărpite.

Aceasta e ideea fundamentală a broșurii de 131 pagini. Propriu zis, cartea de față conține o serie articole, cari elucidează dorul autorului de a vedea biserica noastră pe adevăratul piedestal al propovăduirii lui Hristos. În articolul prim, intitulat Cultura religioasă, ne face propunerea, ca să se pună în mână credincioșilor noștri o carte, care să explice pe înțelesul tuturor toate actele simbolice, ideile și cuvintele, ce se cuprind în cultul nostru bisericesc, apoi să se explice evangeliile din Dumineci și sărbători și să se înființeze reuniuni religioase.

Asupra fiecăreia din aceste propuneri s'ar putea mult stărui. Insuș autorul constată cu multă dreptate, că „reuniunile religioase sunt de o capitală importanță în viața unei biserici”. Într'adevăr nu știu să avem astfel de reuniuni conduse de oameni, cari să se dedice cu trup și suflet pentru ridicarea culturii religioase a credincioșilor noștri. În oraș avem o mulțime de fete în serviciul gospodăriei. Au părăsit părinții și satele, au venit în văltoarea orașelor, unde în timpul liber din Dumineci și sărbători nu pot beneficia de binefacerile împreună cu activitatea ce o ar putea desvoltă în interesul lor reuniunile religioase.

Preoțimea are ocupație multă, învățătorii sunt duși să apere țara, iar tineretul care a mai rămas pe acasă în satele noastre a rămas în grija sorții. Cine să-și potenteze zelul în situația aceasta?

În articolul „Cultura morală” părintele Dr. Cioroianu cere să se revizuiască activitatea familiei, școlii, bisericii, presei și opiniei publice. Să nu lăsăm ca biserica și preoțimea să trăiască în mizerie.

Realitatea crudă ne-o arată și articoliile „Ce este creștinismul” și „Creștinismul pe dinlăuntru”. Ar trebui să cetim fiecare în toată ziua remarcabilul pasal: „Moravurile publice, ca și termometrul, arată în mod nemincinos gradul până la care a pătruns creștinismul înlăuntru unui neam. Sfezile și certele publice, lipsa de iubire și stimă reciprocă, lipsa simțului de jertfă, care se manifestă și fără paradă de căteori cere trebuință, sunt simptomele sigure ale îmbolnăvirii

credinței creștine atât de binefăcătoare. (Pag. 25).

Pentru conducătorii bisericii noastre se pun în cartea aceasta probleme mari. Așa între altele, ca să studieze clicele groaznice ivite jos în popor în legătură cu constituționalismul bisericesc și introducerea unei discipline de fier.

În articolul „Perspectivele bisericii noastre” se militează pe lângă pregătirea unui cler luminat și puternic. Foarte frumos e asemănată soarta de azi a preoțimii noastre cu un loc citat din epistola I către Corinteni, cap. 4, v. 10-14. Ce bine ar fi, dacă toți cei chemați ar ceti citatul acesta. Ar vedea atunci, că soarta clerului nostru merită mai multă atențiune. Da, căci va veni vremea, și acum este chiar, că avem turmă, dar nu avem păstori destui și la locul lor.

Găsim în broșură și cugetări privitoare la arta bisericescă. Apoi putem ceti instructive adevăruri despre „oratoria bisericescă și viața reală”. Să nu aruncăm vina asupra preoțimii, ci mai întâi să ne îngrijim de profesori renumiți, de omiletică și de predicatori de model în centrele bisericesti. Clericii să capete programe de muncă în seminarii în legătură cu necesitățile sociologice-psihologice ale poporului. Pe acest teren deci să nu așteptăm mântuirea numai dela preoțime, ci întreagă societatea bisericescă să tindă a da mână de ajutor. Toți suntem de vină, țărani și inteligenți deopotrivă, dacă am coborât biserica în mizeria, cu care se luptă preoții și astfel aceștia o mare parte a activității lor o sacrifică grâjilor zilei.

Cetind articolul „Religiositatea și preoțimea” găsim ideea frumoasă și adevărată, că numai așa vom avea credincioși adevărați, dacă aceștia se vor nizu să facă reflecții nu numai asupra preoților, ci și asupra purtării lor proprii. Muncă personală se cere dela fiecare credincios. Iată fără o problemă însemnată, care trebuie pusă la inima fiecărui fiu al bisericii.

Un mare adevăr cuprinde articolul despre „comitetele noastre parohiale”. Învățătorul nu-i membru natural al comitetului, preotul în multe cazuri e despoiat de libertatea de acțiune în cadrele comitetului. Cum va putea dar comitetul corăspunde „Statutului organic”, care, zice că „Comitetul parohial are datoria a priveghia asupra religiosității și moralității membrilor parohiali”? Se impune deci o controlă a activității comitetelor parohiale.

În articolele următoare se arată necesitatea de a pregăti bărbați de specialitate în biserică și se dau îndemnuri pentru îmbrățișarea chemării preoțești. O deosebită atenție merită propunerile ce le face autorul în cele următoare. Nu reformarea „Statutului organic” e problema cea mai imperioasă, ci alipirea de popor a cărturarilor, aceștia să-l îndemne și povățuiască. Biserica vie o formează păstorul și turma. Intellectualii să ușureze munca preotului. Nu propunerile veșnice prin corporațiile bisericesti, ci munca pozitivă a fiecăruia este chezașia înaintării.

„Nu-i vom să vedem pe domni noștri numai la comitete, sinoade și congrese, ci și pe sate în bisericuțele noastre, mergând întâi la sfânta spovedanie și sfânta cuminecătură, îngenuchiând alături cu noi și rugându-se cu noi”. La străni așa este.

Poporul nostru e lipsit de cărți religioase-morale, cetește cărți de farmece etc. Să-i dăm lectura potrivită, să ne îngrijim, ca chestia religioasă-morală să ajungă pe planul întâi, iar formele externe să rămână mai mult o poezială. Numai cu oameni cu adevărat religioși-morali poți să faci lucruri frumoase, căci altcum mereu va obveni cazul trist, că și azi din cauza unei alegeri de preot etc. te pomenești, că parohienii amenință că trec la altă confesiune. Aceasta nu e religiositate. Când poporul nostru va fi adus în situația ca să simțeam nevoia unei vieți religioase-morale, însuși va cere ca biserica să fie ridicată la înălțimea convenită și va îmbunătăți soarta preoțimii.

E atinsă în volum și chestiunea catehizării. Aici constată autorul, că folos deplin numai așa vom avea pe urma catehizării, dacă avem catheți pregătiți bine, din seminarii și dacă aceștia vor avea sprijinul familiei și al vieții publice. În articolul „Piedecile învățământului nostru religios în școala populară”, găsim concretizate multe adevăruri. Familia e plină de fariseism, lipsesc rugăciunile, daraverile familiare se pertractează în fața copiilor. O altă piedecă este, că preotul e sfidat cu învățătorul, ori cu oarecare

țaran. Acesta batjocorește bunăoară pe preot sau învățător în fața copiilor. Lipsa de pregătire a cathezaților e altă piedecă.

În articolul penultim se apreciază fapta frumoasă a fostului notar Machi Ardelean din Giula-Vârșand, care a donat eparhiei Aradului suma de 10.000 coroane pentru trimiterea teologilor talentați la studiul oratoriei. În ultimul articol laudă faptele inginerului Cristofor Schiffmann (răposat în 1884), care deși a fost german de origine, a dat în seama sinodului protopopesesc din B.-Comloș suma de 12.000 coroane, ca din procentele et să se dea stipendii tinerilor, cari voiesc să studieze pedagogia și teologia.

Din cele expuse putem vedea, că autorul a tăiat brazde în ogorul lui Hristos. Cei chemați a sămăna pot să-și înceapă munca lor, căci toată slova din broșura părintelui Cioroianu e o chemare la munca sfântă.

Glasul preoțimii trebuie ascultat. E un glas, care ne chiamă pe toți să muncim și ne îndămorește pe noi ca biserică să-răsplătim munca după cuvintele apostolului Pavel: „Presbiterii cei ce-și caută bine de dregătorie să se învrednicească de o îndoită onoare, mai ales cei ce se ostenește în cuvânt și în învățatură...”, pentru că vrednic este lucrătorul de plata sa”.

Broșura se poate procura dela Librăria arhidiecezană cu prețul de 6 coroane plus porto. O recomand cu toată căldura. Dr. Gh. Comșa.

Ce vi-se pare de Hristos?

Al cui fiu este El?

(Mateiu 21, 42.)

De F. Bettex. Trad. de N. Tandreu, preot.

(Urmare.)

Și acum dacă Hristos de bună voie vrea să ia asupra-și acest păcat, a cărui mărime și natură și a cărui urmări le-a cunoscut îndeajuns, dacă el în virtutea principiilor veșnice ale dreptății dumnezeiești vrea să satisfacă pentru noi; poate fi oare aceasta o faptă incorectă? Noi cetim doar în Istoria universală atâtea și atâtea mii de cazuri, de cari har Domnului se întâmplă și azi în fiecare zi, când o mamă se jertfește pentru fii săi, un bărbat pentru soția sa, un prieten pentru prietenul său; și le numim oare pe aceste fapte incorecte? Un om se pune de bună voie garant pentru un altul. Acestea din vina sa ajunge în criză de bani, garantul se înțelege va avea să sufere urmările; o vom numi-o noi aceasta nedreptate? Un colonel prevede, că lupta din vina generalului său e aproape pierdută; atunci el se aruncă cu regimentul său în pericol de moarte, pentruca să nu poarte și el vina străină, ci să o îndrepte și să scape oștirea; e o nedreptate aceasta? Orică vine la tine Dl. N. N. și-ți zice: „Știu, că lucrătorul x vi dator 1000 cor.; amărâtul de el nu vi le mai putea replăti nici odată; vreau să le achit eu în locul lui. Cu el mă voi înțelege apoi, cum voi afla mai potrivit. Vă rog, să-i achitați datorial”. Oare vei înjură tu cu indignare cererea aceluia domn N. N. și vei socoti-o acum totuși ca o nedreptate? Dacă vine acum Hristos și zice: „Voi ați păcătuit atât de mult față de tatăl meu, încât nu v'ați mai putea în veci răscumpără. Eu vreau însă să termin afacerea aceasta pe socoteala mea; în schimb voi veți trebui să-mi aparțineți mie, să fiți pentru totdeauna ai mei”, noi la tot cazul că vom fi liberi să primim, sau — cum fac zilnic atât de mulți — să respingem cu aroganță acest ofert, zicând: eu n'am lipsă de ajutorul tău, nici aceea n'o cred, că a-și fi păcătuit cu ceva față de tatăl tău și chiar dacă a-și fi și făcut-o, eu mă pot răscumpără și numai prin meritul meu. A vorbi apoi despre „o nedreptate” alui Dumnezeu, este chiar absurditate, pentruca deja noțiunile de păcat, vină, dreptate, justificare, pedeapsă, personalitate, rătăcire, în desăvârșirea lor dumnezească și în nepătrunderea lor misterioasă trec

departe peste priceperea noastră omenească mărginită.

Să menționăm apoi o altă obiecțiune, care în ziua de astăzi adeseori se ridică în contra noștii pentru mântuire a lui Hristos. „Știința”, se spune, „ne învață, că în univers există circa 120 milioane de stele fixe; e constatat apoi, că ele sunt toți aiași sori ca al nostru, ba multe mai nari și mai strălucitoare. În jurul acestor sori se învârtesc — despre unli știm sigur, despre alții ni se pare probabil — planete și pământuri. Analiza spectrală și alte observațiuni ne dovedesc, că acolo stăpânesc cași aici la noi aceleași legi fizicale și chemice, se află aceleași combinații de materie ca și pe pământ și că și între acelea sunt lami potrivite de locuit. Prin urmare se acceptază cu cea mai mare probabilitate, că și un mare număr din acele lumi sunt locuite, sau că ele au fost odinicară, ori că vor fi de aici înainte, fiecare după dezvoltarea ei actuală. Față cu o astfel de contemplare a lumii, nu ne mai poate apoi satisface tema mântuirii, care se potrivește tare bine cu acel timp, când se privea pământul nostru ca centrul înregii creaturi. Ce se va întâmpla cu acele milioane de ființe, dacă ele nu vor fi mântuite, sau poate trebuie ca Hristos să moară de 120 milioane de ori după o altă, ca să le mântuească pe toate?” — Înainte de a răspunde la această întrebare, vom face observarea, că ea n'are nici o valoare practică pentru noi. Că noi suntem păcătoși, certați cu Dumnezeu și cu lumea, neimbecați nici chiar cu noi înșine este, durere, prea devăa. Că prin urmare noi avem lipsă de mântuire este tot a, a. Deci singura întrebare practică și importantă este numai că: cine ne va mântui pe noi? Deocamdată nouă ni indiferent, a oare cum se întâmplă aceasta pe Iupiter sau Sirius.

(Va urma).

Învățământul limbii maghiare în preparandia (școala normală) română din Arad.

— Fragment din monografia institutului. —

De Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

Ministrul nu întrelăsă a atrage atențiunea superiorității diecezane și a corpului profesoral supra pretenziunilor legii, ca adecă fiecare absolvent de pedagogie să cunoască limba maghiară, atât în vorbire cât și în scriere, încât să e capabil a o propune cu rezultat în școlile populare. Tot astfel se reclamă o îngrijire mai cupuloasă și pentru studiul constituției patriei. Inspectorii regiști se îndatorează ca despre meritele examenelor de cvalificație în preparandia maghiare să facă raport în fiecare an, îndeosebi cu privire la limba maghiară.¹⁾ La liberarea diplomelor se poarte grijă, ca numele de familie maghiar al candidaților să nu fie romanizat ori serbizat, ori să i se dea o formă românească.²⁾

Despre starea institutului și mersul învățământului și rezultatul obținut din Limba maghiară tot a-și câștigă informații, nu numai prin inspectorul regesc de școale al Aradului, ci și prin comisari speciali. Așa în 8 noemvrie 1892 cercetă institutul comisarul Dr. Béla Erödi și află, că în preparandia noastră se face din limba maghiară un progres mai mulțămitor, decât în alte școli similare. Articolului de XVIII din 1879 să numai atunci se va face, îndeajuns, dacă elevii, ce ies din preparandii, vor ști limba maghiară nu numai „mult-puțin”, ci în așa măsură, ca să o poată propune cu succes în școlile populare. Prin urmare episcopul diecezan să promoveze cu toate mijloacele ajungerea acestui scop și nici un candidat să nu fie cvalificat, dacă nu corespunde pe deplin acestei condiții. Înainte de consult, ca elevii să facă exerciții practice în școala de aplicație, și în propunerea limbii maghiare în școlile nemaghiare.³⁾

În 21 april (3 mai) 1893 vizită institutul nostru comisarul ministerial Wilhelm Suppan.⁴⁾

Pentru dezvoltarea și întărirea simțului patriotic al elevilor se trimite direcțiunii articolul de lege VII din anul 1896, ca încadrat să-l atârne pe perete în cancelaria institutului și o broșură, în care se află desemnată marca Ungariei spre a o folosi în oarele de prelegere din Istoria și constituția patriei, ca astfel prin explicarea mărcii să se sădească și întărească în elevi sentimentul iubirii de patrie. În deosebi să se alimenteze acest sentiment cu ocaziunea festivităților școlare.⁵⁾ Sentimentul iubirii de patrie s'a cultivat totdeauna în institutul nostru. Corpul profesoral respinge cu indignare acuza ce i se face din partea ministrului, că ei prin cuvinte, fapte și prin ținuta lor n'ar cultiva spiritul patriotic, de unde ar urma că și elevii primesc o educație greșită, și cer Consistorului „ca pentru greaua vătămare” ce li-se face prin aceasta învinuire nedreaptă și lipsită de orice bază să li-se dea satisfacție”.⁶⁾

În urma acestor vizite, îndemnuri, admoniții și control studiul limbii maghiare deveni din ce în ce tot mai important și un obiect principal la examenele de cvalificație învățătorească. Cu timpul deveni uz, ca inspectorul regesc asistând la examenul de curs din limba maghiară al elevilor din anul ultim și pentru care se destină o zi anumită, examinează cu toată rigoarea candidații și care trece din limba maghiară se consideră ca trecut și la examenul de cvalificație, fără să fie examinat din nou. Cei ce nu puteau presta examenul de curs din limba maghiară erau respinși pe un an. Urmarea acestei proceduri fû, că elevii se pregăteau temeinic numai din limba maghiară, calculând, nu fără temei, că trecerea din acest studiu le asigură indulgența profesorilor și succesul și din celelalte obiecte ale examenului învățătorească, cari față cu limba maghiară ajunseră la un rol și importanță secundară. În urma acestei proceduri, a zelului profesorului propunător a sârgunței și a pregătirilor anterioare mai bune ale elevilor studiul limbii maghiare satisfăcu cu timpul tuturor pretenziunilor. Comisarul ministerial Dr. Benedict Jancsó, care în urma unor insinuări fû trimis să asiste la examenele de cvalificație învățătorească dela sfârșitul anului 1901-2, după ce participă la aceste examene și cercetă cu deamănuntul întreg institutul și viața lui internă, raportă ministrului despre cele experiate cu privire la limba maghiară următoarele:

„Instruarea limbii maghiare și rezultatul ajuns într'ansa încă-l pot declara laudabil. Decurgerea examenului m'a convins, că elevii ordinari licențați ai institutului nu numai că vor fi apti de a propune cu rezultat limba maghiară în școlile cu limba de propunere românească, dar aplicați în școli maghiare cu puțină diligență și bunăvoință în cursul unui an învingând toate greutățile ar putea fi învățatori foarte folosibili și buni în școlile populare maghiare”.

Vizita comisarului Dr. Jancsó și constatarea progresului din limba maghiară, luat la cunoștință „cu bucurie” din partea ministrului⁷⁾, nu numai împrăștiă faimele răutăcioase puse la cale în ziaristica din capitală și din loc contra institutului nostru, dar moderă și pretenziunile exagerate ale inspectorului regesc, care în cadrul studiului limbii maghiare examinează în unguște, numai gramatica, sintaxa și istoria literaturii acestei limbi, ci și din matematică, geografie și istoria patriei.

¹⁾ Ordinul ministerial din 10 april 1890, Nr. 45099 și 20 april 1890, Nr. 17468. ²⁾ Ordinul ministerial din 8 iunie 1885, Nr. 22742. ³⁾ Ordinul ministerial din 18 martie 1893, Nr. 10069. ⁴⁾ Raportul direcțiunii către Consistor Nr. 259, 1892-3. ⁵⁾ Ordinul consistorial din 19/31 martie 1898, Nr. 269, 270, 271. ⁶⁾ Rescriptul ministerial din 28 iulie 1899, Nr. 40948. Prot. conf. prof. din 1 Oct. 1899. ⁷⁾ Rescriptul ministrului de culte din 24 nov. 1902, Nr. 66,774.

Un fragment din luptele dela Mărășești.

Dupăce, la 29 Iulie 1917, lupta dela satul Doaga și Pădurea Înaltă se sfârși prin retragerea noastră în poziția întărită din pădurea Prisaca, avurăm trei zile de liniște.

Comandamentul aflase, se vede, că în fața singurei noastre divizii se află 6 divizii germane, și dădu ordin să ne întărim.

În ziua de 1 August însă, pe când soldații împărțesc ceaiul de după masă și mâncare rece pentru a doua zi, prin aerul liniștit încep a trece una după alta cu vuiet straniu, sute de proiectile,

repezindu-se peste capetele noastre spre locul artileriei românești. Un sfert de ceas de fierbere a văzduhului, și apoi o descărcare bruscă de lavă peste tranșeele, în cari soldatul român își apără cu ultima îndărjire libertatea. Clocot asurzitor ce vine din sute de guri de foc, se revarsă ca un iad de obuze, de șrapnele, de fum și gaze otrăvicioase peste apărătorii Moldovei.

După un ceas de bombardament fața soarelui se întunecă, o ceață deasă se răspândește în jurul nostru, ochii încep a ne lăcrima, și ca o mână vrășmașă otrava gazelor ce iese din proiectilele chimice începe a ne strânge de gât. Cu măștile pe față soldații așteaptă înfrigurați ora atacului... Un căpitan se ridică dela locul lui de comandă și începe a culege schije de pe jos. „Le voui duce la tatăl meu, și cum o să se bucure!” Inebunise. Un sublocotenent sare năpraznic din șanț și strigând cât îl ține gura, apucă prin acest iad spre podul dela Cosmești. Urgia aceasta de oțel topit îi luase și lui mințile.

Patru ore se descarcă astfel asupra tranșeelor nisipoase acest bombardament de salve, îngropând sute de oameni și împrăștiind întunerec adânc asupra noastră. Nervii ni-se întind, ochii nu mai văd, urechile nu mai aud, suntem într'un extaz aproape de nebunie. Ce frumos e să mori în această prăbușire furtunoasă de energii prefăcută în ghiulele, în locul morții obicinuite, într'un pat, cu lumânarea la cap!... Acolo mii de tunuri își cântă prohodul și mii de scânteerii țin locul lumânării ce-ți pune în mână cineva, cu jalea în ochi...

Turul artileriei dușmane se lungeste și prin ceața deasă se văd, aproape de tot, înaintând la asalt, șiragurile rânduie ale dușmanului. Sunt aproape de rețelele de sârmă. Puștile și mitralierele noastre câte au rămas teferă de grozăvia bombardamentului încep a împoșca spre năvala puternică a dușmanului. În dreapta mea un mitralierist trimite cu dibăcie moartea în rândurile dușmanului, ale cărui valuri se deslușesc mai bine prin ceața rărită după lungirea tirului. În fața mitralierii lui se văd aninate în rețelele de sârmă mormane de trupuri ce se svârcolesc în spasmurile morții, pe care acest măestru știe s'o trimită fără greș în ceata dușmanilor. Dar grămada de leșuri crește și îi oprește vederea? atunci cu o săritură de iepure își apucă arma, o așează pe movila de carne ce-i servește de postament, și ropotul secerător începe din nou.

În unele locuri însă puholul vrășmaș pătrunde prin spărturile rețelelor și ajunge în fața noastră. Se încalieră cea mai crudă și mai nemilosă luptă corp la corp. Cu mâna în beregata dușmanului, soldații noștri lovesc cu pumnul, împung cu baloneta scoasă dela pușcă sau cu cuțitul, isbesc cu paturile puștilor, sub cari troznesc capetele năvălitorilor, și unde desperarea își ajunge culmea, o granată lăsată între cei încalierăți mută în lumea odihnei și pe vrășmaș și pe apărătorul pământului pe care se dă lupta.

La dreapta noastră se aude deodată un urlet îngrozitor. Pehaiul dușman rupe frontul într'un loc și năvălind prin poarta deschisă ajunge în spatele regimentelor din stânga, încercuindu-le. Lupta devine și mai înverșunată, hora morții ajunge la apogeu. În cleștarea aceasta desperată omul se preface în fiară, fără milă și fără cruțare.

Într'un punct al acestei încalierări înverșunate, alături de vitejii noștri, cu fața nădușită de fum și sudoare, luptă ca un erou căpitanul francez Henry Vernay. Brațul lui încercat lovește cu iuțea electrică dela om la om. Dar șuvoiul dușman sporește mereu, ceata din jurul lui scade, și atunci într'o supremă sforțare fiul Franței se aruncă în undele primitoare ale Siretului, dispărând în noaptea de gaze și de fum.

Pe când lupta este mai îndărjită, pe locul unde se făcuse spărtura se repede vijelios un batalion din regimentul 32. Aruncându-și tunicele și coifurile, acești flăcăi se avântă ca niște vulturi între dușmani, și grozava ciocnire a avântului lor oprește puțin puhoiul. Dar numai pentru o scurtă vreme, căci alte șiraguri de dușmani se prăvăiesc peste numărul mic al apărătorilor. Linia noastră trebuie să cedeze în multe locuri.

În pădurea Prisaca încalierarea se înoiește. Tirul de baraj al artileriei dușmane țintuește pe loc orice ajutor al rezervelor. În supremul moment al încordării, un batalion din divizia 14 se asvârle prin cel mai grozav baraj peste digul

căii ferate și oprește definitiv, în mijlocul pădurii înaintarea dușmanului.

Cine a văzut această minunată trecere prin cel mai înspăimântător bombardament, va rămâne deapaururi încrezut în vitejia și curajul ofițerului și soldatului român.

(Gl. Buc.)

D. Marmeliuc.

INFORMAȚIUNI.

AVIZ. Prelegerile la Institutul nostru pedagogic-teologic diecezan se vor reîncepe în 19 Ianuarie (1 Februarie) 1919. Elevii, cari nu se vor prezenta la timp, ori vor întârziă fără motive acceptabile, vor fi considerați ca dimiși din institut. On. oficii parohiale sunt rugate a aduce acest aviz la cunoștința elevilor noștri din parohiile ce le administrează. — Direcțiunea Institutului ped. teol. gr. or. român din Arad.

Boboteaza în Arad. La Botezul Domnului a servit Sf. Liturghie P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan, asistat de protopresbiterii Dr. Gh. Ciuhandu, M. Păcățian și Traian Vățian, preoții: C. Lazar și E. Crăciun și diaconii I. Cloara și Dr. Gh. Costa. După terminarea sf. liturghii s'a făcut sfințirea cea mare a apei. Cântările liturgice le-a executat corul tinerimei din Șega, condus de învățătorul D. Popoviciu.

Congresul profesorilor români. Duminică în 6/18 Ianuarie s'a deschis în Sibiu primul congres al profesorilor români din Transilvania, Ungaria și Bănat. Cu toate greutatele comunicației anevoioase, au răspuns apelului prin prezența lor 70 muncitori în agrul culturii noastre naționale. În urma ocupațiunii și terorismului sârbesc n'au putut fi de față profesorii dela școlile române din Bănat, au aderat însă la hotărârile congresului prin telegrame de aderență.

Sedințele congresului, ce s'au terminat Marți, le-a presidiat dl Andrei Bârsan. De față a fost, dela început și până la sfârșit, salutând congresul și urmărind cu interes deosebit desbaterile, șeful resortului de culte și instrucțiune publică, dl ministru Vasile Goldiș.

În atmosfera senină a pământului românesc desrobite s'a decretat organizarea corpului didactic reprezentat în congres și concentrarea lui în o uniune a profesorilor dela școlile pentru învățământul superior, secundar și de specialitate, în frunte cu un comitet din 24 membri. S'au votat statutele uniunii și s'a stabilit planul de învățământ al școlilor secundare și de specialitate pentru timpul de tranziție. S'au luat hotărâri în chestia organizării școlilor secundare și superioare din teritoriu, ce-l vom lua în stăpânire definitivă, a pregătirii și recrutării profesorilor și a salarisării lor.

De president al uniunii profesorilor a fost ales cu aclamațiune și însuflețire dl Andrei Bârsan, profesor în pensiune și președinte al Asociațiunii.

Răspunsul M. Sale regelui Ferdinand la felicitările de anul nou ale Ardelenilor. Diui Iuliu Maniu, președintele Consiliului Dirigent al Românilor, Sibiu. Majestățile Lor regele și regina precum și Altețele Lor regale primind din toată Transilvania un număr de peste două sute de telegrame de felicitări cu ocaziunea Anului-nou, față de greutatea mijloacelor de transmisiune a răspunsurilor individuale au binevoit a mă însărcina să Vă rog a arăta tuturor semnațiilor acestor telegrame pe cale de publicație circulară înaltele Lor mulțămiri. Majestățile Lor au fost viu mișcate de aceasta manifestație de sentimente în iubire și devotament din partea tuturor claselor sociale. Dorește și, în așteptarea

zilelor de bucurie, când vor putea veni în mijlocul poporului de peste munți, urează la toți un an fericit și spor bun la munca pentru Uniunea și prosperitatea scumpei noastre patrii. Palatul regal. *Iancu Catargi*, mareșalul Curții regale

Redactor responsabil: Dr. Teodor Botiș, profesor

4494/1918.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului aradan.

Încă la începutul războiului mondial s'a dispus, ca în toate bisericile de pe teritoriul aparținător acestui Consistor în toate duminicile și sărbătorile să se poarte un disc în scopul de a se ajuta familiile celor duși în războiu.

Sfârșindu-se războiul sistăm purtarea acestui disc, poftind Onor. oficii parohiale, ca toate sumele încurse până la finea anului 1918 să le administreze fără amânare la Consistor pe calea oficiului protopopesc concernent, pe lângă conspect.

Arad, din șed. cons. a sen. bis. ținută în 28 Decem. v. 1918.

Ioan I. Papp, episcop.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei Buzad, cu filia Banița, protopresbiteratul Lipovei, devenită vacantă prin decedarea parohului Ioan Călușeriu, în conformitate cu concluzul Ven. Consistor de sub Nr. 4542/1918, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele acestei parohii sunt: 1. Casă parohială cu grădină. 2. O sesie parohială de 34 jughere conform foaiei catastrale. 3. O grădină estravilană în mărime de 1/4 jugher. 4. Birul legal. 5. Stolele legale. 6. Eventuală întregire dela stat. Din venitul parohial jumătate compete văduvei preotese în senzul §-lui 26 din reg. pentru parohii, până la 19 Octomvrie (1 Noemvrie) 1919. Alesul are să supoarte dările publice în măsura venitului ce beneficiază.

Parohia e de clasa a III-a, deci reflectanții au să dovedească, că posed asemenea cvalificațiune, iar recursurile ajustate cu documentele recerute în original și atestat despre serviciul prestat până aci și adresate comitetului parohial gr.-or. rom. din Buzad, să le subștearnă P. On. oficiu protopopesc gr.-ort. rom. din Lipova (Lippa), îndatorati fiind a se prezenta în sf. biserică din loc în cutare Duminică ori sărbătoare — sub durata concursului, pe lângă stricta observare a celor cuprinse în §-ul 33 din Reg. pentru parohii — spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorice, dar numai după ce vor dovedi protopresbiterului tractual că posed cvalificația recerută, iar cei din altă dieceză, că au înalta încuviințare a P. S. Sale dlui episcop diecezan de a putea reflectă la această parohie.

Buzad, din ședința Comitetului parohial gr.-ort. rom. ținută la 26 Decemvrie 1918 (8 Ianuarie 1919).

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Fabrițiu Manuilă*, protopresbiter tractual.

—□—

3—1

Conform dispozițiunii Ven. Consistoriu orădan de sub Nr. 2549 B. 1918 pentru îndeplinirea vacantei parohii Suplac de clasa II se publică earăși concurs cu termen de alegere la 30 de zile dela prima publicare.

Beneficiul constă din pământ parohial de 4 1/2 jugere, câte o măsură (30 litre) cucuruz ca bir dela fiecare casă, stolele îndatinate și întregirea dotațiunii dela stat. De locuință se va îngrijii preotul ales, care va avea a catehiză la școlile din comună.

Întru cât în termenul concursului nu s'ar insinua reflectanți cvalificați de clasa II cu încuviințarea specială a Ven. Consistoriu din Oradea-mare vor putea fi admiși în candidare și reflectanți de clasa III.

Reflectanții au să se prezinte la sf. biserică din Suplac în cutare Duminică ori sărbătoare pentru a cântă ori a celebră și predică, având recursurile lor instruate conform prescrișelor reg. pentru parohii, adresate comit. parohial a le trimite la subscrișul în F. Giriș. Feketegyörös.

Petru Sârbu, protopopul Beliului.

—□—

3—1

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoare dela școala gr. or. rom. din Inand com. Bilpitiul Tinca, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele cu acest post sunt: 1. În gata Cor. 391'20; 2. 8 jughere 1301 st. păți pământ arător, a cărui venit după detrage dării, care are a o suportă alesul face Cor.: 23. Locuință în natură și grădină de legume 11 m. □. 4. Venite stolare Cor. 51.

Cel ales va conduce strana fără altă remunerațiune.

Pentru orientare se aduce la cunoștința celor interesați, că întregirea salarului conform legilor existente pentru fostul învățător a fost votat de ministeriu.

Recursurile ajustate cu documentele recerute sunt a se înaintă P. On. Oficiu protopresbiterial din Micherechiu (Méhkerék), iar refltanții vor avea a se prezenta în vre-o duminică ori sărbătoare în sfta biserică din Inand și a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Inand, din ședința comitetului parohial gr. rom. ținută la 26 Decemvrie 1918 st. v.

Ioan Bonațiu, president. Vasille Mihalca, notar în conțelegere cu mine: Nicolae Roxin, protopresbiter tractual.

—□—

3—

Pentru îndeplinirea parohiei Fișcut (Temfűskút) protopresbiteratul Lipovei, devenită vacantă prin strămutarea preotului Terentie Ciogariu, în conformitate cu concluzul Venerabilului Consistor de sub Nr. 4440/918 se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu parohia sunt: 1. Un intravilan de 800 st. lângă biserică. Una sesiune de pământ în estenziunea foloșilor până aci. 3. Birul legal. 4. Stolele legale. 5. Eventuală întregire dela stat.

Alesul e îndatorat a solvi toate dările din întreg beneficiul parohial și a catehiză în școala confesională din loc, fără altă remunerațiune.

Parohia este de clasa a II-a, dela refltanți se pretinde deci asemenea cvalificațiune cari vor avea a-și subșterne recursurile lor în termenul concursual P. On. Domn Fabriciu Mam protopresbiter gr.-ort. rom. în Lipova (Lippa) ajustate cu documentele recerute precum și atestat despre eventualul serviciu prestat până aci, iar pe lângă observarea strictă a celor preșcrise în §. 33 din Regulamentul pentru parohii a se prezenta tot în termenul concursual în biserică din Fișcut în vre-o duminică ori sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorice, dar numai după ce vor dovedi protopresbiterului tractual, că posed cvalificațiunea prescrișă, iar cei din altă dieceză, că au înalta încuviințare a P. S. Sale Domnului Episcop diecezan de a putea reflectă la aceea parohie.

Fișcut din ședința Comitetului parohial gr. rom. ținută la 3/16 Novemvrie 1918.

Comitetul parohial

În conțelegere cu *Fabriciu Manuilă*, protopresbiter tractual.

—□—

Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința o publică, că

Croitoria Diecezană

(strada Deák Ferencz Nr. 35) și-a reînnoit put activitatea.

Primește

pentru renovare, transformare, întocmire: haine civile și îmbrăcăminte prețioasă. Confeționează: haine civile ornate bisericesti, prapori, steaguri, epitafe, perdele, măsaie etc. etc. :: prompt și pe lângă prețuri convenabile

Cu stimă:

Sibrăria Diecezană, Arad